

РЕЦЕНЗИЯ

от

Проф. д-р Марио Петров Милков, д.м.

Ръководител Катедра „Дентално материалознание и протетична дентална медицина“, Факултет Дентална медицина, Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - Варна, хабилитиран в Професионално направление 7.1. Медицина, Медицински университет – Варна, определен за член на Научно жури за присъждане на ОНС „Доктор“, съгласно заповед № Р-109-392/03.10.2022 г.

Относно:

Защита на дисертационен труд от **д-р Десислава Кирилова Стоянова**, зачислена като докторант в редовна форма на обучение, съгласно заповед на Ректора на МУ-Варна №Р-109-30/01.02.2019 г., на тема: **„Повдигане на синусния под с латерален достъп – образни, клинични и експериментални изследвания“** за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“ в Област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, Професионално направление 7.2. Дентална медицина и Научна специалност „Терапевтична стоматология“.

Научни ръководители на докторанта:

Проф. д-р Стефан Василев Пеев, д.м.н.,
Доц. д-р Николай Руменов Сапунджиев, д.м.

Данни за кандидата:

Д-р Десислава Кирилова Стоянова е родена на 10.06.1986 г. в гр. Варна, Република България. През 2012 г. се дипломира като магистър-лекар по дентална медицина във Факултет Дентална медицина при Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна. През 2015 г. придобива степента магистър по специалност „Здравен мениджмънт“, Медицински университет – Варна. От 2018 г. е с признати права по специалността „Дентална имплантология“, придобита в МУ-Варна. От 2020 г. и към

момента е специализант по специалността „Пародонтология“. Като допълнителна квалификация, през 2021 г. е преминала курс за Педагогическа компетентност, ниво I.

В периода 2017-2020 г. е асистент към Катедра „Пародонтология и дентална имплантология“, ФДМ-Варна. В периода 2020-2022 г. изпълнява длъжността на административен асистент на същата катедра. От 2021 г. е одитор качество в Университетския медико-дентален център, ФДМ, МУ-Варна. През 2019 г. е зачислена като докторант в редовна форма на обучение към Катедра „Пародонтология и дентална имплантология“, ФДМ-Варна, Медицински университет – Варна.

Прави много добро впечатление участието на д-р Стоянова в редица курсове за следдипломна професионална квалификация в областта на денталната имплантология, костната аугментация, пиезохирургията и др., както и участието в научни форуми и конгреси в страната и чужбина, вкл. и с представяне на научни разработки. Това доказва желанието на кандидата по процедурата за допълнително усъвършенстване на уменията и знанията в областта на темата на дисертационния труд.

Актуалност и структура на дисертационния труд

Дисертационният труд е структуриран правилно, написан на 136 страници, от които: Съдържание – 3 стр., Използвани съкращения – 2 стр., Въведение – 2 стр., Литературен обзор – 23 стр., Цели и задачи – 1 стр., Материали и методи – 30 стр., Резултати – 31 стр., Обсъждане – 7 стр., Заключение – 2 стр., Изводи – 2 стр., Приноси – 2 стр., Библиография – 19 стр., Приложения – 9 стр., Публикации и научни съобщения, свързани с дисертационния труд – 1 стр. Трудът е богато онагледен с 44 фигури и 23 таблици. Приносите са общо 8 на брой. Литературната справка включва общо 180 източници, от които 5 са на кирилица и 175 на латиница. Изложението на текста на представения за рецензия дисертационен труд е представено ясно и стегнато, в много добър научен стил.

Темата на дисертационния труд е актуална. Това е потвърдено посредством подробния и аналитичен литературен обзор, който е достатъчен по обем и тематично напълно съответства на поставената цел и задачи. Анализирани са научната литература в областта на оториноларингологията и денталната имплантология, предвид факта, че двете дисциплини се занимават с диагностика и лечение на нарушения в гранични анатомични области на човешкия организъм.

Анализът на литературния обзор в предоставения дисертационен труд е актуален и са включени достатъчно количество съвременни автори, третиращи проблемите, свързани със задачите на дисертационния труд, включително и български такива.

Заклучавам, че докторантът д-р Стоянова е отлично запозната с проблематиката в областта.

Целта на дисертационния труд е формулирана ясно и точно. Чрез нея д-р Стоянова дава основните насоки на своя изследователски труд, а именно – да се проучат възможностите за оптимизиране на интервенцията за повдигане на пода на максиларния синус.

Изпълнението на целта е постигнато от д-р Стоянова в дисертационния труд чрез поставянето на четири (4) основни задачи, за осъществяването на които са използвани съвременни диагностични, клинични, социологически и статистически методи.

Задачите са следните:

- Да се изготви спецификация на наличната субантрална кост на случаите с проведено повдигане на пода на максиларния синус
- Да се анализират методите за приложението на имплантати в условия на субантрален дефицит спрямо наличната субантрална кост на случаите с проведено повдигане на пода на максиларния синус.
- Да се проучат възможностите за ендоскопски достъп
- Да се анализират клиничните наблюдения върху достъпа за ендоскопски контрол при повдигане на пода максиларния синус.

Няма съмнение, че определените задачи отговарят изцяло на тематиката на дисертационния труд и са достатъчни за постигане на поставената научна цел на изследването.

Материалите и методите са адекватно предвидени и изпълнени и са достатъчни по обем за извеждането на достоверни и репрезентативни резултати.

Проучването по настоящия дисертационен труд е получило одобрение от Комисията по етика на научните изследвания (КЕНИ) на МУ-Варна – по протокол 116/28.04.2022 г. Спазено е изискването за прилагането на одобрението от КЕНИ в края на дисертационния труд.

За изпълнението на задача 1 е проведено едноцентрово, ретроспективно изследване на предоперативни изображения от конично-лъчев компютърен томограф (СВСТ), направени в Сектора по Рентгенова диагностика към Университетски-медико дентален център (УМДЦ) на пациенти с проведена аугментационна процедура за повдигане на пода на максиларния синус с латерален достъп, едностранен или двустранен, с едномоментно или отложено поставяне на дентални имплантати с цел рехабилитация на дъвкателния апарат в периода 2014-2021 г. от лекари по дентална медицина. В изследването д-р Стоянова включва 76 триизмерни изображения (на 50 лица от мъжки пол и 26 от женски пол) на цяла горна челюст и максиларни синуси, при които не се наблюдава изменение в синусния мукопериост. Проведено е наблюдение на 108 максиларни синуса, като при всички тях е налице липсата на първи молар. Установена е липсата на общо 305 зъба. Извършено е измерване на височина и ширина на наличната субантрална кост, както и ширина на синуса.

По задача 2 е проведено едноцентрово, ретроспективно изследване на предоперативни изображения от конично-лъчев компютърен томограф (СВСТ), направени, аналогично на изображенията по Задача 1, в Сектора по Рентгенова диагностика към Университетски-медико дентален център (УМДЦ) на пациенти, на които е проведена аугментационна процедура по повдигане на синусния под с латерален достъп (ПСПЛД), едностранен или двустранен, с едномоментно или отложено поставяне на дентални имплантати с цел рехабилитация на дъвкателния апарат в периода 2014г. до 2021г. от четирима оператори - лекари по дентална медицина. В изследването на д-р Д. Стоянова са включени 76 триизмерни изображения на цяла горна челюст и максиларни синуси, при които не се наблюдава изменение в синусния мукопериост. На подбраните изображения са диагностицирани единични обеззъбени участъци в областта на първи горен молар, частично дистално ограничени и неограничени обеззъбени участъци до тотално обеззъбена горна челюст. Проведена е аугментационна процедура на 107 синуса, а липсата на 305 зъба е рехабилитирана със 161 имплантата, от които 100 са поставени

едномоментно с повдигането на пода на максиларния синус, а 61 – чрез отложено поставяне, след извършване на аугментационната процедура на синусния под.

По задача 3 е проведено експериментално изследване върху триизмерни симулационни модели на горна челюст и максиларни синуси. За тяхното изработване в мащаб 1:1, бавен тип скорост на печат, високо качество 0,08 mm, са използвани 20 предоперативни СВСТ-изображения от разгледаните в Задача 1. На всеки един синус от 3D-моделите е проведено измерване на процента на видимост от дъното на пода на максиларния синус в антеро-постериорна посока с помощта на ендоскоп ENDOCAMELEON ENT HOPKINS Telescope Karl Storz с вградена оптика с ангулирана зрителна ос отклонена от 15° - 90° спрямо оста на инструмента.

Получените данни по задача 3 са подложени на подробен статистически анализ с помощта на софтуера IBM SPSS Statistics 25, като са приложени следните статистически методи: параметрични тестове – критерии на Student (t-test) за зависими извадки и ANOVA – test за сравняване на повече от две групи и непараметрични тестове – тест Wilcoxon за зависими извадки, Kruskal – Wallis и Fridman тест за сравняване на повече от две групи.

По задача 4 е проведено проспективно клинично изследване в УМДЦ на 23 пациенти с влошени условия за рехабилитация чрез имплантатно лечение. На тези пациенти е извършена планова едностранна оперативна интервенция чрез ендоскопски навигирана аугментационна процедура. Целта на изследването е оценка на достъпа за ендоскопски контрол.

Считам, че използваните методики са адекватно насочени към всяка от поставените задачи. Налице е богато онагледяване с хистограми, таблици и фигури. Те отговарят на поставените задачи чрез прилагане на нужните методи за изследване.

Анализът на резултатите е точен и притежава критичност. Направени са **десет (10) извода**. Публикациите за популяризиране на резултатите от дисертационния труд са достатъчни на брой – **три (3)** и представят много добре опита на автора.

Представеното заключение е логично и обосновава изводите от дисертационния труд.

Приносите на дисертационния труд са общо **осем (8)** на брой, правилно разделени в две групи – с *оригинален (2 приноса)* и с *потвърдителен характер (6 приноса)*:

Приноси с оригинален характер:

1. За пръв път е изследван дял видимост от общата площ на наблюдение на синусния под чрез ендоскоп, при навлизането му в антеро-постериорна посока в две позиции 10 и 20 мм, градус на наблюдение 15°, 45° и 90°, както и отвор за ендоскопския достъп по fossa canina в три направления.
2. За пръв път са сравнени троакарната-направляваната техника и машинната остеотомна техника за създаване на отвор за ендоскопски достъп.

Приноси с потвърдителен характер:

1. В дисертационния труд се потвърждава, че височината на наличната субантрална кост намалява от премоларна към моларна област, а ширината на наличната субантрална кост и ширината на максиларния синус нарастват от моларна към премоларна област.
2. В дисертационния труд се потвърждава значима обратна връзка между ширината на максиларния синус и височината на наличната субантрална кост, а между ширината на максиларния синус и ширината на наличната субантрална кост се наблюдава значима права връзка.
3. В дисертационния труд се потвърждава, че височината на наличната субантрална кост, при която се предприема повдигане на синусния под с латерален достъп с едномоментно поставяне на имплантати придобива по-широк диапазон.
4. В дисертационния труд се потвърждава, че височината на наличната субантрална кост се явява фактор при предприемане на метод за приложение на имплантати в условия на субантрален дефицит при повдигане на синусния под с латерален достъп с едномоментно поставяне на имплантати
5. В дисертационния труд се потвърждава, че триизмерните FDM разпечатаните анатомични симулационни модели, могат да бъдат включени в предоперативната подготовка и планиране на хирургичната манипулация, с цел разбиране на индивидуалната анатомия на определени обекти, чрез тяхната визуализация, както и да послужат като физически обект за тренировка при изпълнение на

специфични хирургични техники, с което оператора да подобри своята мануалност.

6. В дисертационния труд се потвърждава, че за нуждите на денталната имплантология при провеждане на ендоскопски навигирана процедура по повдигане на синусния под е подходящо ендоскопския достъп да бъде осъществен по fossa canina.

Дисертационният труд е осъществен лично от докторанта д-р Десислава Стоянова, под ръководството на нейните научни ръководители: проф. д-р Стефан Пеев, д.м.н. и доц. д-р Николай Сапунджиев, д.м. Обобщени са задълбочено и са достоверно и адекватно интерпретирани получените резултати. Демонстрирани са както теоретичните познания на д-р Стоянова по темата на проучваната проблематика, така и способността ѝ да участва активно и да извършва самостоятелни научни изследвания, които представят достоверни резултати.

Авторефератът, написан на 75 страници и онагледен с 14 таблици и 34 фигури по проведените изследвания, представлява съкратен вид на дисертационния труд и напълно отговаря на изискванията към написването на автореферати към дисертационни трудове на Медицински университет – Варна.

Резултатите от проведените изследвания докторантът д-р Д. Стоянова е популяризирала в **три (3) пълнотекстови научни публикации на английски език**, публикувани в реномирано международно списание.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Считам, че предоставеният ми за изготвяне на рецензия дисертационен труд **„Повдигане на синусния под с латерален достъп – образни, клинични и експериментални изследвания“** покрива напълно всички наукометрични изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника на РАС на МУ-Варна за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“ и отговаря напълно на съвременните изисквания на науката. Повече от две десетилетия ми опит като клиницист и преподавател в областта на Оториноларингологията ми дава основанието да дам висока оценка на настоящия дисертационен труд. Темата

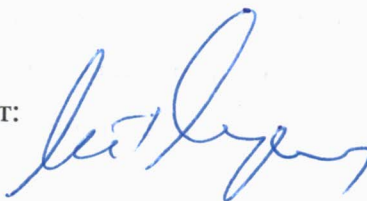
представлява съществен интерес за развитието на денталната медицина и медицината, като професионални направления, от една страна и на денталната имплантология и оториноларингологията, като специалности, от друга.

Потвърждава, че представената научна работа, личните качества и професионалният опит на докторанта ми дават основание убедено да дам своята **ПОЛОЖИТЕЛНА** оценка пред многоуважаемото Научно жури и да препоръчам да се присъди образователната и научна степен – „Доктор“ на кандидата по процедурата **д-р Десислава Кирилова Стоянова**.

07.11.2022 г.

Гр. Варна

Рецензент:

Проф. д-р Марио Петров Милков, д.м.